# КОЛЕЖ ПО ТУРИЗЪМ - БЛАГОЕВГРАД

## КАТЕДРА „ТУРИЗЪМ"

**Утвърждавам,**
**Ректор:**
**/ДОЦ. Д-Р СТОЯН КИРОВ/**

# УЧЕБНА ПРОГРАМА

| | |
|---|---|
| По дисциплината: | ТУРИСТИЧЕСКА ЕТИКА |
| Включена като | ИЗБИРАЕМА УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА |
| В учебния план на специалност: | ОУХР |
| Професионално направление: | ТУРИЗЪМ |
| Образователно-квалификационна степен: | ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР |
| Срок на обучение | ШЕСТ СЕМЕСТЪРА |
| Форма на обучение | ЗАДОЧНА |
| Катедра, осигуряваща обучението: | БИЗНЕС АДМИНИСТРАЦИЯ |

**БЛАГОЕВГРАД**
**2022**

## I. ИЗВАДКИ ОТ УЧЕБНИЯ ПЛАН

| Вид занятия и дейности | Семестър | Хорариум | | Кредит | Вид на оценяването |
|---|---|---|---|---|---|
| | | седмично | общо | | |
| Аудиторна заетост | IV | 1 | 15 | 3 | |
| а) лекции | IV | 1 | 15 | | |
| б) семинарни упражнения | IV | | | | Текущ контрол |
| Извънаудиторна заетост | IV | | 75 | | |
| Крайно оценяване | IV | | | | Изпит |

## II. АНОТАЦИЯ

Бизнес етиката дава знания и умения за постигане на пълноценни междуличностни, колегиални, професионални и социални контакти. Тя дава съвременни познания в областта на етичните стандарти и норми на поведение при взаимоотношенията, както във вътрешната среда на формите, така и в обкръжаващата я социалната среда. Изучаването на туристическата етика е полезно и необходимо във връзка с непрекъснато усложняващата се външна среда и динамиката в професионалните фирмени отношения. Съдържанието на учебната дисциплина разглежда водещите тенденции за етичен анализ и тяхната пригодност за осмисляне и разрешаване на конкретни морални ситуации в областта на бизнеса. Бизнес етиката в туризма е особено актуална в нашето съвремие – в днешните конкурентни пазарни условия, тъй като ефективността и успеха на фирмата зависят от равнището на организация, от начина и стила на работа.

***Целта*** на учебната дисциплина е да запознае студентите със съвременните проблеми на общуването и на етиката във взаимоотношенията, със съответните им социални и ситуационни детерминанти, както да способства и за практическото усвояване на етичните норми и постигане на по-висока култура на общуването. Студентите при изучаването на дисциплината ще се запознаят с най-новите проучвания и теоретични търсения на световни специалисти по етика в туризма

***Очаквани резултати:*** Да се овладеят знания и се създадат умения за използване и практическо прилагане на поведенчески анализ на няколко равнища. Обект на разбираемо внимание е поведението на отделната личност в организацията и факторите, които го обуславят, междуличностните отношения втуристическата фирма в цялостната им комплексност. Да могат да вземат етични решения в ситуации на нравствени дилеми във фирмата, в отношенията между туристи, партньори, конкуренти, мениджъри, акционери, служители.

### *УСТАНОВЯВАНЕ НА ВХОДНОТО РАВНИЩЕ*

Установяването на предварителните знания и умения на студентите по учебната дисциплина се осъществява чрез разговор-беседа, проверка на общите им познания, начините и източниците на получените знанията, мотивираността и интересът към учебното съдържание са предпоставка за постигане на заложените цели и задачи. За установяването на входното ниво на студентите се използват различни методи като: дискусии със студентите, решаване на практически казуси, тест-анкети или писмени разработки от студентите. Според получените резултати от тестването на студентите за определяне на входящото им ниво се адаптира съдържанието, обема на материала, както и използваните методи за преподаване.

## IV. СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

### А/ ЛЕКЦИИ

Тема 1. ЕТИКАТА КАТО НАУКА. СЪЩНОСТ. ПРЕДМЕТ И ЗАДАЧИ. ОСНОВНИ ЕТИЧЕСКИ КАТЕГОРИИ. СЪЩНОСТ НА МОРАЛА

Възникване на етиката. Етиката в древността. Философски школи. Представители. Етиката в общочовешкото развитие. Етика и морал.

**1 час**

Тема 3. ЕТИКАТА НА XX ВЕК. ГЛАВНИ ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ НА РАЗВИТИЕ НА СЪВРЕМЕННАТА ЕТИКА.

Човек, организация, морал. Динамика на стопанската организация и управленска етика.

**1 час**

Тема 4. МОРАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА СЪВРЕМЕННОСТТА.

Причинни характеристики. Управление на промяната.

**1 час**

Тема 5. ЕТИКА ПРИ УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИЯ ФАКТОР И МЕЖДУЛИЧНОСТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В ТУРИЗМА

Морал и хармония на междуличностните контакти и взаимоотношения в организацията.

**1 час**

Тема 6. СЪЩНОСТ И СТРУКТУРА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ЕТИКА

Изграждане на условия за коректни пазарни отношения. Разновидности на бизнес-етиката.

**1 час**

Тема 7. ЕТИКА И БИЗНЕС. ЕТИЧНИ СТАНДАРТИ И МОРАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС.

Етични стандарти-същност. Механизми за регулиране на етичните стандарти.

**1 час**

Тема 8. МОРАЛЪТ В УСЛОВИЯТА НА ПАЗАРНОТО СТОПАНСТВО. НРАВСТВЕНОСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ В ТУРИЗМА

Изходни етични понятия. Традиционни и нови разбирания за морал и етика.

**1 час**

Тема 9. НРАВСТВЕНИ АСПЕКТИ В ДЕЙНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ФИРМА. КОНКУРЕНЦИЯ И ОТНОШЕНИЕ С ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Ценности и принципи в дейността на фирмата. Глобализация и "морална натовареност". Етичните аспекти на дейностите в условията на конкуренция.

**1 час**

Тема10. ЕТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ В ТУРИСТИЧЕСКАТА БИЗНЕС - ОРГАНИЗАЦИЯ. ФАКТОРИ, ОСОБЕНОСТИ, УПРАВЛЕНИЕ.

Етичните фактори и философията на личността. Индивидуални и ситуационни фактори. Видове фактори. Основни правила за управление на етичното поведение.

**1 час**

Тема 11. МОРАЛНИТЕ КОНФЛИКТИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС И ТЯХНОТО РАЗРЕШАВАНЕ

Същност на моралния конфликт. Стратегии за разрешаване на конфликтите. Етичен климат във фирмата. Моралното развитие на индивида.

**1 час**

Тема 12. ЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА ЛОЯЛНОСТТА И АВТОНОМНОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКАТА ФИРМА. Доверието като морален ресурс. Доверителни отношения. Доверие и културни различия. Етични аспекти на лоялността, граници.

**1 час**

Тема 13. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИРМЕНАТА ПОЛИТИКА И МОРАЛ. КУЛТУРА НА ОБЩУВАНЕ – СЪЩНОСТ И РОЛЯ

Процесни подходи. Потребност от успех и етични измерения на бизнеса. Бизнес-етикетът в дейността на мениджъра. Морал и бизнес-комуникации.

**1 час**

Тема 14. ЕТИЧНИТЕ КОДЕКСИ В ПРОФЕСИИТЕ И БИЗНЕСА. ЕТИЧНИЯТ КОДЕКС И НЕГОВАТА РОЛЯ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ФИРМА

Същност на професионалните етични кодекси. Основни правила в професионалната етика. Същност на етичния кодекс. Изисквания към разработването на етичния кодекс.

**1 час**

Тема 15. ЕТИКА НА РЕКЛАМАТА

Рекламата в социално-етична перспектива. Специфични етични проблеми в рекламата. Етично регулиране на рекламните практики.

**1 час**

**ОБЩО 15 часа**

***Литература: Заглавия съгласно приложения списък по т. В***

## В/ ЛИТЕРАТУРА


1. Алексиева,С., Бизнес комуникации,НБУ, 2011
2. Бенкова, К., Бизнес етика, Авангард, Прима , НБУ, 2012
3. Баум, Зигмунд,Постмодерна етика, , ЛиК, 2008
4. Видева, Н., Траектории на етиката, УИ, Св. Кл. Охридски, 2007
5. Драмалиева, В., Бизнес етиката в съвременния мениджмънт,Изд. УНСС, **2018**
6.Драмалиева, В., Справедливостта в етиката и бизнес етиката, Изд. Сиела, 2016
7.Драмалиева, В., Бизнес етика и корпоративна социална отговорност в съвременното управление на бизнеса / , Изд. УНСС, 2014
8.Димитров,Д., Управление на конфликта, ИК „Марица" – Пловдив, 2007
9. Драмалиева.В., Различната японска бизнес етика и нейните корени. - Философски алтернативи, 2010, № 4,
10.Иванов,С., М. Иванов, Професионална етика и туристическо поведение, ФорКом,**2021**
11.Крънчева, кр., Бизнес етикет, Икономедия, 2008
12. Кичева,М., Фирмена култура и етика", Бл. 2006
13. Минева,С., В. Кънева , Етика и грижа, УИ св. КЛ. Охридски.**2022**
14.Парушева,Т., Измерение на туристическото поведение, Изд.Авангард Прима,2020
14. Станков, д., Нов речник по морал и етика, Изд. Арс,2008
15.Сотирова, Д., Управление на деловото поведение Изд.УНСС, 2014
16. Сотирова, Д., Бизнес етика, НБУ, 2009
17. Роже Пол Дроа, Диалог за етиката, Изд. Рива, 2010
18. Патчър, Б., Броудан,М.,Бизнес етикет, Софтпрес, С., 2006
19. Паунов, М., Организационна култура, ДИ – НОМ, София,2006
20. Чутуркова,М., PR Етика,, сиела, 2008
21. Шайн,Е.А., Фирмена култура и ръководство, Сан Франциско, 2008

22. JRS Consulting, да имаш силна корпоративна култура? 2009
съвременното управление на бизнеса / , Изд. УНСС, 2014
23.„Бизнесът – позитивната сила в обществото", изд. Нов Български Университет, 2014
2020

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Velasquez, M. et al. (2015) "A Framework for Thinking Ethically", Markkula Center for Applied Ethics, Santa Clara University. https://www.scu.edu/ethics/ethics-resources/ethical-decision-making/thinking-ethically/
2. Erskine, M. B. (2013) "Work Ethic: 5 Easy Steps for Developing a Good Work Ethic", Saint Leo University, USA. https://www.saintleo.edu/blog/how-to-develop-a-good-work-ethic-in-5-easy-steps
3. Carnival Corp. & PLC (2015) Code of Business Conduct and Ethics, corporate publication PDF. Downloaded from http://phx.corporate-ir.net/phoenix.zhtml?c=140690&p=irol-govconduct
4. The Ethics Guy (Dr. Bruce Weinstein) on CNN news, 7 May 2009, "How Ethical Are You?" https://youtu.be/Lhwhgf01Ozw

**ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ**

http://www.burson-marsteller.com/social/Summary.aspx
<http://thexperts.bg/sites/default/files/issues/THEXPERTS_05_Preview.
https://rhetoric.bg/
http://www.novavizia.com/5518.html
http://www.dnevnik.bg/tehnologii/2012/07/19/1869132_internet_potre
http://www2.unwto.org/
http://www.burson-marsteller.com/social/Summary.aspx
http://thexperts.bg

## IV. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО

***1) Методи на преподаване, информационно и ресурсно осигуряване на лекциите по дисциплината***

Лекциите по дисциплината се провеждат по установения традиционен начин, като студентите биват запознавани с преподавания материал. Задължително в началото на всяка лекция се прави кратко въвеждане, като се осигурява необходимата връзка от една тема към друга. В процеса на запознаване с новата тематика със студентите се осъществява актуализация на предишните знания, за да се постигне приемственост между отделните лекции и те сами да стигнат до заключения, които да въвеждат в новия материал.

Лекциите са богато схематично и таблично илюстровани, с необходими за целите на обучението примери.

***2) Методи на преподаване, информационно и ресурсно осигуряване на семинарните занятия по дисциплината***

Семинарните занятия по дисциплината следват преподадения материал, като целта е да им се придаде практическа насоченост, с оглед придобиване на умения у студентите за прилагане усвоените знания, ползвайки ги в условно зададени ситуации,

отговарящи на конкретни условия. Същевременно в процеса на провеждане на упражнения се акцентрира върху водещите и основни теми в учебната дисциплина"Туристическа етика". По време на упражненията се илюстрират конкретни примери, решават се практически казуси, осъществяват се дискусии по проблемни области, като целта е студентите да бъдат проьокирани към самостоятелна работа, логическо мислене, изказване на лични становища и преценки, правене на обобщения и извеждане на заключения по дискусионни въпроси. По време на някои от упражненията на студентите се поставят задания, върху които трябва да подготвят писмени разработки, които са обект на разглеждане в изнасяните лекции или на обсъждане в следващи семинарни занятия. Учебното съдържание предполага провеждане на методи ориентирани към действие като - ролеви игри, метод на казуса, метод на сценария и други.

Информационното и ресурсното осигуряване на семинарните занятия се свежда до използване на мултимедия за визуализация на конкретни процеси, модели, схеми, диаграми и таблици, които ще подлежат на обсъждане в семинарните занятия.

***3) Форми за извънаудиторна заетост***

Съобразно поставените задания от водещия упражненията, извънаудиторната заетост се състои в посещения на библиотеки, черпене на информация от Интернет; изготвяне на писмени разработки, подготовка за тестове за проверка на знанията с цел текущ контрол, системна подготовка по зададените теми за предстоящите семинарни занятия; Голям процент от извънаудиторна заетост се предвижда и за подготовка и явяване на семестриален изпит по дисциплината.

## V. ОЦЕНЯВАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

***1. Организация на оценяването***

Оценяването на студентите за постигнатите резултати в процеса на обучение е съобразено с изискванията на Наредба №21/30.09.2004 г. на МОН за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити. Общият брой кредити по дисциплината е 6.

***2. Оценяване на знанията на студентите***

Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове. В курса на обучение по дисциплината се включва провеждане на входящ текущ контрол на всяко семинарно занятие. Текущият контрол изгражда в студентите отговорност към поставените задачи, самодисциплина, системност в предварителната подготовка, изгражда навици за оптимизиране на времето, развива логическото мислене, умения за селектиране и анализиране на информация, придобита от различни информационни източници. Текущият контрол се осъществява чрез:

✓ Дискусия, изразяване на собствени аргументирани становища, касаещи третираната тема в семинарните занятия;

✓ Представяне и защита на тезите, заложени в зададената писмена разработка;

✓ Проверка на усвоените знания чрез решаване на тестове върху преподадения материал;

✓ Умение за представяне и успешно защитаване на собствени идеи.

Критерии за оценяване:

- качество и задълбоченост на писмената разработка;

- умение за представяне и успешна защита на разработките и заложените в тях тези;
- демонстриране на знания, умения и компетентност;
- умение за самостоятелна работа при извънаудиторната заетост.

Система от критерии за оценка:

| № по ред | Оценявани дейности | Максимален брой точки |
|---|---|---|
| 1. | Участие в дискусии, решаване на казуси | 15 |
| 2. | Разработване на писмена разработка | 20 |
| 3. | Тестове за проверка на текущите знания | 15 |
| 4. | Контролни работи<br>Пълнота, прецизност, точност | 15 |
| 5. | Писмен изпит | 35 |

Окончателна оценка: студентите получават оценка по шестобалната система при следните съответствия с точковата система:

| | |
|---|---|
| При среден резултат от набрани точки по всички критерии по-малко от 50 точки | Слаб 2 |
| При сумарен брой от 51-60 точки | Среден 3 |
| При сумарен брой от 61-74 точки | Добър 4 |
| При сумарен брой от 75-90 точки | Много добър 5 |
| При сумарен брой от 90-100 точки | Отличен 6 |

Студентите се допускат до семестриален изпит при набрани минимум 50 точки от текущия контрол, в противен случай те представят допълнително самостоятелна разработка до набиране на необходимия минимален брой.

Студентите, които са получили максимални точки от текущия контрол и са представили оригинални идеи при разработване на самостоятелните си работи се освобождават от изпит.

Крайната оценка се оформя, съгласно приложената таблица по-горе в деня на изпита след дискусия със студентите и в присъствието на асистента, провеждащ семинарните занятия.

Студентите, получили най-малко 51 точки (51%) от контрола на знанията и уменията получават кредити, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

Всички контролни работи, тестове, материали от изпита се съхраняват в предвидения от правилника за образователната дейност. Студентите се информират за организацията на провеждане на обучението, за особеностите на предвидения текущ контрол и за системата за оценка на знанията още на първата лекция и семинарно упражнение.

***Автор на програмата:***
***Проф. д-р Мария Кичева***

***Статут:*** *на втори трудов договор*
***Година на въвеждане на програмата:*** 2022

***Приети** изменения на учебната програма на катедрен съвет на катедра «Туризъм» - Протокол 04/08.06.2022 г.*

***Ръководител катедра " Туризъм":***

***(доц. д-р Стефан Кирилов)***